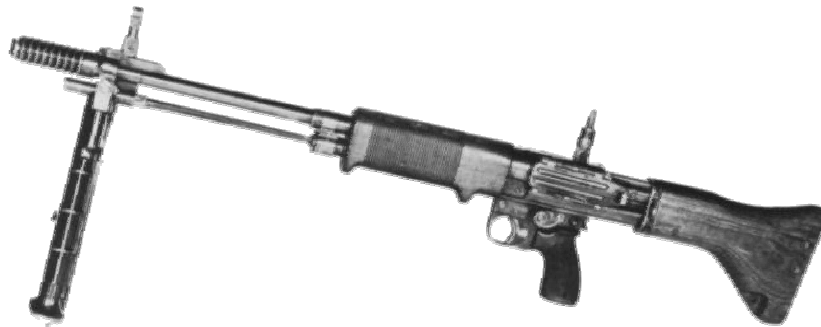

FG42

Teksti: P. Tulilahti

Yksi toisen maailmansodan kehityneimmistä aseista, FG42, suunniteltiin saksalaisen laskuvarjojääkärin käyttöön, toisin sanoen maahanlaskuhyökkäykseen. Alunperin nämä Luftwaffen eliittijoukot olivat varustettu samoilla aseilla kuin muutkin maataistelujoukot, mutta varhaiset taistelukokemukset osoittivat, että tarkoituksenmukaisempaa aseistusta olisi saatava käyttöön. Valtakunnan ilmailuministeriö (RLM - Reichsluftfahrtministerium) alkoi kehittää erityisasetta joka korvaisi näin kiväärin Kar98k, konepistoolin sekä kevyen konekiväärin. Edellytyksenä suunnittelulle oli palveluspatruunan 7.9x57 käyttö ja että saataisiin kiväärin kokoiseen aseeseen kevyen konekiväärin tulivoima sekä sarja/kertatuli mahdollisuus.

Koska Heeres Waffenamt (armeijan asetarkastusvirasto) oli tuohon aikaan päätehtävä Saksan ase suunnittelussa, Luftwaffe etsikin sieltä apua tuotteen kehitykseen yhdessä maavoimien kanssa. Armeija ei ollut kiinnostunut asiasta, joten RLM vei suunnitelmansa ja toiveensa suoraan aseollisuudelle. Asevalmistajista Gustloff, Mauser, Grossfuss, Haenel, Rheinmetall-Borsig ja Krieghoff valittiin tähän tarkoitukseen ja niiden kaikkien väitetään osallistuneen FG42:n suunnitteluun joiltain osin. Harvoista jäljelle jääneistä epävirallisista asiakirjoista mainitaan Mauserin tarjonnan aseksi modifioitua lentokonekonekivääriä MG81, uuden kehittämisen sijaan. Rheinmetall ja Krieghoff olivat ainoat valmistajat, jotka esittivät proto-

tyypin, joka vastasi RLM:n vaatimuksia.

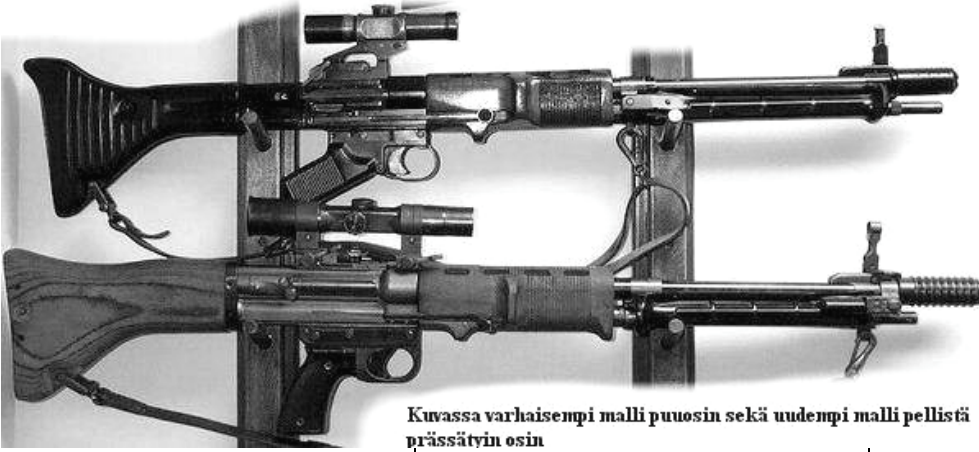
Testien perusteella, jotka tehtiin ilmavoimien asekehitysosastolla Tarnewitzissä vuoden 1942 puolivälissä, valittiin Rheinmetallin valmistama ase tuotantoon ja se hyväksyttiin Luftwaffessa nimellä Fallschirmjägersgewehr 42 eli laskuvarjojääkäriväri malli 42 (FG42).

Suunnittelutyö oli taitavan ase suunnittelijan Louis Stange'n (1888-1971) käsialaa, joka toimi vuodesta 1907 vuoteen 1945 käsiasesuunnitteluosaston johtajana Rheinmetallin tehtaalla Sömmersdassa. Kaasutoimisuus ja pyörähtävä lukko, toimintaperiaate, joka on samankaltainen kuin tunnetussa Lewis-konekiväärissä, oli tässä aseessa huomattavasti parannetussa muodossa. Mekanismi oli suunniteltu ampumaan sarjatulen avoimella lukolla ja kertatulen lukon ollessa kiinni, joka kertatulta ammuttaessa paransi paljon tarkkuutta. Sarjatulella lukko jäi auki sarjojen välissä ja päästi näin aseeseen jäähtymään paremmin. Aseen perän ollessa lähes piippulinjan tasalla helpotti se olalta ampumista sarjatulella, vähentäen aseentapumusta nousta rekyylistä.

Rheinmetallin aseet oli valmistettu parhaasta takoteräksestä koneistamalla, materiaalista jonka saanti oli hyvinkin kyseenalaista Saksassa tuohon aikaan. Luftwaffen tilatessa 3000 aseentapumista sarjan kenttätehtäisiin taisteluoloissa, se antoi myöntömyksensä käyttää korvaavia materiaaleja valmistuksessa. Rheinmetall ilmoitti ettei ollut kykenevä toimittamaan noin suurta

tuotantosarjaa muiden kiireiden painaessa päälle, joten valmistus annettiin Krieghoffin tehtaalle. Tästä määrästä tehdas ei pystynyt toimittamaan kuin vähän alle 2000 asetta, kun raaka-ainepula iski ja tuotanto loppui.

Ensimmäisessä mallissa oli paksumasta pellistä prässätty peräosa myöh. puuta ja bakeliittia. Kuten jo mainittu, lukkorunko oli koneistettu takoteräksestä, lipasaukko vasemmalla ja hylsynpoistoaukko oikealla. Sivulla oleva lipasalli kaasumännän sijoituksen piipun alapuolelle sekä palautusjouset ulottua aseentapumukseen asti jossa sijaitsi eräänlainen iskunvaimennin. Pistoolikahva oli muotoonpuristetua peltiä, sisältäen liipaisin- ja tulenvaihdin/varmistinkoneiston. Kädensuojus oli puuta, sen yläpinnassa olivat tuuletusreiät, alaosastaan se oli karhennettu poikittaisurituksella sekä siinä oli oikealla ja alapuolella korkea harjanne, estämässä ampujan kättä jäämästä viritysvivun liikkeen tielle. Etujalka oli kiinnitetty heti kädensuojuksen eteen ja taitettavissa piipun alle kuljetusasentoon. Noin 50,2 cm pitkä piippu oli kiertäällä kiinni rungossa ja varmistettu sokkapatilla. Piipun päässä oli liekinsammutin/suujarru, jonka paikalle voitiin kiertää kiväärikranaatin ampumalaite. Etutähtäimen rungon alaosassa oli saranoitu, piipun alle taitettava puikkopistin Etujyvä sekä takatähtäin olivat molemmat alastaitettavia. Takatähtäimessä oli etäisyysäättö 1 200 metriin pyörivällä rummulla ja sen juureen oli koneistettu lohenpyrstöurat kiikaritähtäimen jalustalle (ZFG42). Lippaina olivat 10 ja 20 patruunan tankolippaat.

Kuvassa varhaisempi malli puuosin sekä uudempi malli pellistä prässätyn osin

Alunperin prototyypit olivat valmistettu koneistamalla, joka oli kallista ja aikaavievää. Krieghoffin alkaessa valmistaa asetta päätettiin nopeuttaa ja helpottaa tuotantoa sekä parantaa ampumaominaisuuksia mm. seuraavin muutoksien:

- runko-osan prässäminen pellistä
- etutähtäimen/pistinkiinnikkeen runko-osa muutettu
- uusi suujarru
- bibodi vahvistettu ja siirretty piipun etuosaan
- perä laminoitua puuta tai bakeliittia?
- jousikuormitteiset suojat hylsynpoistoaukkoon ja lipasaukkoon
- pistoolikahvan kulma muutettu pystymmäksi
- lisätty erillinen varmistin tulenvaihtimen taakse
- hylsynpoistoaukon taakse lisätty hylsynohjain
- koko ase oli pitempi ja painavampi

Vaikka pellistä puristetuilla osilla haettiin nopeutta tuotantoon, se ei aivan onnistunut odotusten mukaisesti. Kuitenkin koneistusta tarvittiin ja alunperin painoa säästävät osat täytyi korvata vahvemmillä kestävyiden vuoksi. Lyhyen piipun, voimakkaan patruunan ja kevyen aseensa aikaansaamaa kovaa rekyä ei pystytty poistamaan muutoksista huolimatta. Tulinopeuskin laski 900 laukauksesta minuutissa n. 600 laukaukseen, johtuen painavammasta lukosta. Viimeisin tunnettu malliversio painoikin n. kilon enemmän kuin alkuperäismalli.

FG42 olikin lukuisten muutosten ja testien kohde sekä Luftwaffella että armeijalla. HWA oli sitä meiltä

että FG 42 ei tule koskaan korvaamaan kevyttä konekivääriä, koska sama tulivoima saavutetaan MP43:lla 400 metriin saakka. HWA oli kokeillut 7,9x33 Kurtz patruunalle pesitettyä FG42:sta hyvin tuloksin ja yritti kääntää Luftwaffen hyväksymään tämän uuden kaliiberin käyttöön, mutta se ei käynyt ilmavoimille. Louis Stange mainitsee eräässä haastattelussa, että asesta tehtiin myös vyösyöttöinen koemalli, mutta hän ei ollut nähnyt sitä koskaan..

Valmistusmäärät FG42:n kohdalla ovat erittäin epäselvät. Vuonna 1943 valmistui Krieghoffin ja Rheinmetallin toimesta, kaikki kokeilukappaleet mukaan lukien, hieman alle 2 000 asetta. Saksan asettuessa puolustuskannalle 1944 joukkojen siirtojen lomassa laskuvarjojääkärit toimivat aivan kuin muutkin maataisteluvoimat, jolloin ei nähty tarvetta valmistaa erikoisasetta erikoisjoukoille, joissa ei ollut mitään erikoista (heh). Kuitenkin saman vuoden aikana valmistui tai koottiin FG42:ia jo tehdyistä osista noin 1 000 kappaletta, pääasiassa koe- ja kehitysmielessä. Selvittämättömistä syistä Luftwaffe määräsi aseensa massatuotantoon vuoden 1944 loppupuolella. Kolmannen valtakunnan sotapommiteluista ja jatkuvista pommituksista huolimatta Krieghoffin tehdas valmisti vuonna 1945 lähes 5000 kappaletta FG42:sta, kunnes tuotanto tunnetuista syistä päättyi.

Lähteissä mainitaan neljä eri valmistajaa : Rheinmetall-Borsig, Krieghoff, L. O. Dietrich ja I. C. Wagner, joista viimeiseksi mainittu teki vain osakokonaisuuksia muttei itse asetta? Epäviralliset arviot liikkuvat 4 000-12 000 aseensa valmistusmäärissä, mutta

museoissa ja yksityiskoelmissä olevien aseiden sarjanumeroiden perusteella voidaan arvioida todelliseksi luvuksi noin 7 000 kpl. Näistä oli noin 2 000 kappaletta ns. ensimmäistä mallia ja loput ns. mallia kaksi.

Suurimman menestyksensä FG42 luultavasti sai laskuvarjojääkärien vapauttaessa Italian diktaattori Mussolinin Gran Sassin vuoristohotellista

12.9.1943, tämän ollessa siellä vankina. Koko laskuvarjojääkärijoukko oli nimittäin aseistettu FG42:illa. Operaation aikana ei kylläkään ammuttu ainoatakaan laukausta!

Lukitusjärjestelmän erinomaisuudesta kertoo sekin, että amerikkalaiset ottivat sen käyttöön kaksikymmentä vuotta myöhemmin omassa M-60 konekiväärissään. Luultavasti toisen maailmansodan uudenaikaisin ase, joka oli tarkoitettu laskuvarjojääkärien maahanlaskuhyökkäyksiin, ilmestyi sotinäyttämölle ironisesti Saksan viimeisiin puolustustaiisteluihin länsirintamalla.

Teknisiä tietoja:

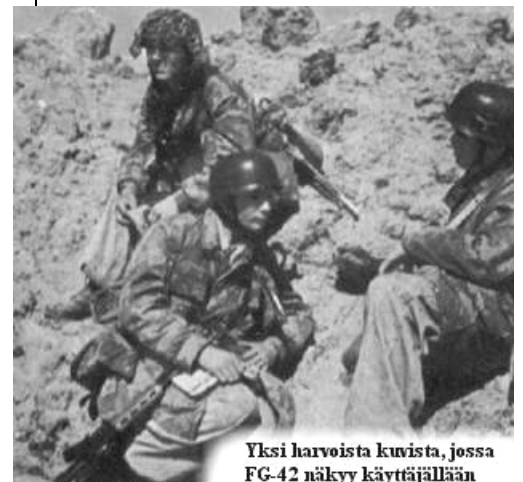
Kaliiperi: 7,92x57

Pituus: 940 mm

Paino: 4,5 kg

Tulinopeus: 750 ls/min sarjalla

Lipas: 20 patr.

Yksi harvoista kuvista, jossa FG-42 näkyy käyttäjällään